

Belgische Senaat

Gewone Zitting 2001-2002

2-165

Plenaire vergaderingen
Woensdag 19 december 2001

Ochtendvergadering

Handelingen

Session ordinaire 2001-2002

Sénat de Belgique

Annales

Séances plénières
Mercredi 19 décembre 2001

Séance du matin

2-165

De **Handelingen** bevatten de integrale tekst van de redevoeringen in de oorspronkelijke taal. Deze tekst werd goedgekeurd door de sprekers. De vertaling – *cursief gedrukt* – verschijnt onder de verantwoordelijkheid van de dienst Verslaggeving. Van lange uiteenzettingen is de vertaling een samenvatting.

De nummering bestaat uit het volgnummer van de legislatuur sinds de hervorming van de Senaat in 1995, het volgnummer van de vergadering en de paginering.

Voor bestellingen van Handelingen en Vragen en Antwoorden van Kamer en Senaat:
Dienst Publicaties Kamer van volksvertegenwoordigers, Natieplein 2 te 1008 Brussel, tel. 02/549.81.95 of 549.81.58.

Deze publicaties zijn gratis beschikbaar op de websites van Senaat en Kamer:
www.senate.be   www.dekamer.be

Afkortingen - Abréviations

AGALEV	Anders Gaan Leven
CD&V	Christen-Democratisch & Vlaams
ECOLO	Écologistes
PRL-FDF-MCC	Parti Réformateur Libéral – Front Démocratique des Francophones – Mouvement des Citoyens pour le Changement
PS	Parti Socialiste
PSC	Parti Social Chrétien
SP.A	Socialistische Partij Anders
VL. BLOK	Vlaams Blok
VLD	Vlaamse Liberalen en Democraten
VU-ID	Volksunie-ID21

Les **Annales** contiennent le texte intégral des discours dans la langue originale. Ce texte a été approuvé par les orateurs.

Les traductions – *imprimées en italique* – sont publiées sous la responsabilité du service des Comptes rendus. Pour les interventions longues, la traduction est un résumé.

La pagination mentionne le numéro de la législature depuis la réforme du Sénat en 1995, le numéro de la séance et enfin la pagination proprement dite.

Pour toute commande des Annales et des Questions et Réponses du Sénat et de la Chambre des représentants: Service des Publications de la Chambre des représentants, Place de la Nation 2 à 1008 Bruxelles, tél. 02/549.81.95 ou 549.81.58.

Ces publications sont disponibles gratuitement sur les sites Internet du Sénat et de la Chambre:
www.senate.be   www.lachambre.be

Inhoudsopgave

Vraag om uitleg van de heer Johan Malcorps aan de minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu over «het Nationaal Actieplan inzake Milieu en Gezondheid» (nr. 2-642)	4
Vraag om uitleg van mevrouw Martine Taelman aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over «Vietnamese adoptiekinderen die niet mogen vertrekken naar de Belgische adoptiefouders die hun werden toegewezen» (nr. 2-640).....	7
Vraag om uitleg van mevrouw Sabine de Bethune aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over «de rapportering aan het Comité van de Conventie over de eliminatie van alle vormen van discriminatie ten aanzien van vrouwen» (nr. 2-627).....	10

Sommaire

Demande d'explications de M. Johan Malcorps à la ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement sur «le Plan d'action national Environnement et Santé» (n° 2-642)	4
Demande d'explications de Mme Martine Taelman au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur «des enfants vietnamiens adoptés qui ne peuvent pas partir chez les parents adoptifs belges qui leur ont été attribués» (n° 2-640).....	7
Demande d'explications de Mme Sabine de Bethune au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur «les rapports concernant la Convention sur l'élimination de toutes les formes de discriminations à l'égard des femmes» (n° 2-627).....	10

Voorzitter: de heer Jean-Marie Happart, ondervoorzitter*(De vergadering wordt geopend om 10.05 uur.)***Vraag om uitleg van de heer Johan Malcorps aan de minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu over «het Nationaal Actieplan inzake Milieu en Gezondheid» (nr. 2-642)**

De heer Johan Malcorps (AGALEV). – Ik ben mij ervan bewust dat de minister de voorbije maanden veel tijd heeft besteed aan het Europese voorzitterschap. Toch mogen wij onze overige verplichtingen evenmin uit het oog verliezen. In het Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling, meer bepaald actie 251, wordt aangekondigd dat het NEHAP – National Environmental Health Action Plan – dat België in naam van de Europese regio voor de Wereldgezondheidsorganisatie moet opstellen, in de loop van het jaar 2000 klaar zou zijn. In feite moest dit plan reeds in juni 1999, op de derde interministeriële conferentie over milieu en gezondheid in Londen, worden voorgelegd. Ook andere landen waren in 1999 niet klaar met hun huiswerk. Dat is natuurlijk geen excuus, zeker niet voor een minister die zowel volksgezondheid als leefmilieu onder haar bevoegdheid heeft.

In Nederland verscheen in augustus 2001 het TNO-rapport *Milieu en Gezondheid 2001*. De Nederlandse minister van volksgezondheid legde op basis van dit rapport een beleidsnota voor aan de Tweede Kamer onder de titel *Gezondheid en Milieu, opmaat voor een beleidsversterking, oktober 2001*. Onze noorderburen hebben de eindmeet inmiddels dus bereikt.

Ook het Belgisch rapport is klaar, al bestaat het nog maar alleen in het Frans. Nadat het is vertaald moet het volgens actie 276 van het FPDO aan een openbaar onderzoek worden onderworpen, moet het aan de FRDO en aan de gewesten en gemeenschappen worden voorgelegd om vervolgens te worden goedgekeurd door een Interministeriële Conferentie voor leefmilieu, uitgebreid met de ministers van volksgezondheid, en ten slotte door de voltallige ministerraad.

Het plan zou gelden voor vier jaar, van 2000 tot 2004. Na twee jaar zou het kunnen worden herzien en bijgestuurd. Het is duidelijk dat ook deze timing niet meer haalbaar is.

Kan de minister mij meedelen wat de reden is van deze vertraging? Wat is de timing? Wanneer wordt het voorontwerp van plan gepubliceerd en voorgesteld? Wanneer zal het in openbaar onderzoek gaan? Hoe wordt dit openbaar onderzoek georganiseerd? Wordt daarbij het model gevolgd van het openbaar onderzoek dat plaatsvond voor het Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling? Wordt er in de toekomst in extra middelen en personeel voorzien om dit plan effectief uitvoerbaar te maken? Of blijft men voortwerken met slechts één ambtenaar die hiervoor deeltijds bevoegd is?

Intussen hebben de gemeenschappen en gewesten niet stilgezeten. In welke mate wordt in het NEHAP alsnog ingespeeld op de initiatieven die intussen al door de regio's zijn opgezet, zoals het grootschalig onderzoek *Milieu en Gezondheid* van de Vlaamse Regering en de

Présidence de M. Jean-Marie Happart, vice-président*(La séance est ouverte à 10 h 05.)***Demande d'explications de M. Johan Malcorps à la ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement sur «le Plan d'action national Environnement et Santé» (n° 2-642)**

M. Johan Malcorps (AGALEV). – *Je sais que, ces derniers mois, la ministre a consacré beaucoup de temps à la présidence européenne. Nous ne pouvons toutefois perdre de vue nos autres obligations. Le Plan fédéral de développement durable, et plus précisément l'action 251, annonce pour 2000 le NEHAP – National Environmental Health Action Plan – que la Belgique doit rédiger au nom de l'Europe pour l'OMS. En fait, ce plan devait déjà être soumis en juin 1999 pour la troisième conférence interministérielle sur l'environnement et la santé qui s'est tenue à Londres. À cette époque, d'autres pays n'étaient pas prêts. Ce n'est bien entendu pas une excuse, certainement pas pour une ministre qui est à la fois compétente pour la santé publique et pour l'environnement.*

Aux Pays-Bas, le rapport Milieu en Gezondheid 2001 du TNO est paru en août 2001. Le ministre néerlandais a soumis à la Tweede Kamer une note de politique intitulée Gezondheid en Milieu, opmaat voor een beleidsversterking, oktober 2001 (« Santé et environnement, amorce d'un renforcement, octobre 2001 »). Nos voisins du Nord ont donc atteint la ligne d'arrivée.

Le rapport belge est prêt lui aussi mais n'est disponible qu'en français. Une fois traduit, il devra faire l'objet, conformément à l'action 276 du PFDD, d'une enquête publique avant d'être soumis au Conseil fédéral du développement durable et aux Régions et d'être ensuite adopté par une conférence interministérielle de la Santé, étendue aux ministres de la Santé publique. Enfin, il devra être adopté par le conseil des ministres dans son ensemble.

Le plan serait valable quatre ans. Après deux ans, il pourrait être revu et corrigé. Il est évident que ce calendrier ne peut plus être respecté.

Quelles sont les raisons de ce retard ? Quel est le calendrier ? Quand l'avant-projet de plan sera-t-il publié et présenté ? Quand l'enquête publique commencera-t-elle ? Comment sera-t-elle organisée ? Suivra-t-on le modèle d'enquête publique utilisé pour le Plan fédéral de développement durable ? Prévoit-on, pour l'avenir, des moyens et du personnel supplémentaires afin que ce plan puisse effectivement être exécuté ? Ou continuera-t-on avec un seul employé qui n'y travaille qu'à temps partiel ?

Entre-temps, les Communautés et les Régions n'ont pas chômé. Dans quelle mesure le NEHAP prend-il en compte les initiatives lancées par les Régions ?

Quelles sont les conséquences du retard que le plan Environnement et Santé a subi pour l'exécution sur le terrain d'un certain nombre d'objectifs principaux de la politique d'environnement et de santé, tels que formulés dans le PFDD ? Il s'agit notamment d'une enquête sur les maladies

Maatschappelijke Beleidsnota Milieu en Gezondheid van 6/6/2001 van het Vlaams Parlement, het Forum *Milieu en Gezondheid* van februari 2000 van het Brussels Gewest, en de steun voor het Europese project *Sandrine* betreffende binnenhuisvervuiling door het Brussels en het Waals gewest en de Franstalige en Duitstalige gemeenschap?

Wat zijn de gevolgen van de vertraging die het Milieugezondheidsplan heeft opgelopen voor de uitvoering op het terrein van een aantal hoofddoelstellingen van het milieugezondheidsbeleid, zoals geformuleerd in het Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling?

Het gaat om het onderzoek naar ziekten als gevolg van verontreiniging door het autoverkeer of van *indoor pollution* vooral in woningen van de minst gegoeden. Deze week verscheen een Europese studie waaruit blijkt dat een op vier kinderen lijdt aan allergie en astma. Daarnaast wordt in een Amerikaanse studie aangetoond dat de invloed van luchtverontreiniging op de gezondheid van kinderen kan worden vergeleken met die van roken op de gezondheid van volwassenen.

Voorts is er het onderzoek naar de impact van gevaarlijke stoffen in de voedselketen op de gezondheid; het onderzoek naar effecten van de introductie van genetisch gemanipuleerde organismen in het milieu; het onderzoek naar problemen inzake verminderde vruchtbaarheid; de verbetering van de inventarissen van kankers en allergieën en van de aantasting van immuniteit en vruchtbaarheid, om de banden met het milieu, de consumptiepatronen en de werkomstandigheden beter te bepalen; de uitwerking van milieugezondheidsindicatoren; de versterking van de evaluatie- en beheersingspolitiek voor de risico's van arbeidsongevallen, beroepsziekten en andere aandoeningen als gevolg van het werk, rekening houdend met de verschillen tussen diverse risicogroepen; en de opmaak van een dwingend stelsel van immissienormen of gezondheidsnormen voor schadelijke stoffen in de buitenlucht of in de binnenlucht dat kan dienen als onderbouw van de gewestelijke milieunormering. Ik verwijs in dit verband naar de inplanting van GSM-zendmasten.

Zijn rond deze concrete actiepunten al federale initiatieven genomen tot coördinatie van gemeenschaps- en gewestinitiatieven? Of zijn er eigen federale initiatieven opgestart?

Ten slotte had ik graag vernomen of de minister vindt dat de federale overheid effectief nog een belangrijke coördinerende én uitvoerende taak te spelen heeft in een Nationaal Milieugezondheidsbeleid. Of moet de huidige gang van zaken geïnterpreteerd worden als een geleidelijk, al dan niet bewust doorschuiven van de integrale bevoegdheid inzake milieu en gezondheid naar de gewesten en de gemeenschappen?

Mevrouw Magda Aelvoet, minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu. – Ik begin met de laatste vraag, namelijk die over de rol van het federale niveau op dit gebied. De federale overheid staat in voor de coördinatie, wat veronderstelt dat de gemeenschappen en de gewesten een eigen inbreng hebben. Naargelang van de gemeenschap en het gewest worden dan ook andere prioriteiten gesteld. Zo worden in Wallonië bijvoorbeeld een heel aantal initiatieven gebundeld rond zuivere lucht. Dat gaat echter ten koste van de

provoquées par la pollution émanant du trafic automobile ou par l'indoor pollution dans les habitations des personnes les moins fortunées. Il ressort d'une étude européenne publiée cette semaine qu'un enfant sur quatre souffre d'allergie et d'asthme. Par ailleurs, une étude américaine a montré que l'influence de la pollution de l'air sur la santé des enfants peut être comparée à celle de la consommation de tabac sur la santé des adultes.

De nombreuses autres études portent sur des sujets connexes. Le gouvernement fédéral a-t-il déjà pris des mesures pour coordonner les initiatives régionales et communautaires ? A-t-il lancé ses propres initiatives ?

Enfin, la ministre estime-t-elle que les autorités fédérales doivent encore jouer un rôle important de coordination et d'exécution dans un Plan national Environnement et Santé ? Ou la situation actuelle doit-elle être interprétée comme un glissement partiel vers les Régions et les Communautés de la compétence intégrale en matière d'environnement et de santé publique ?

Mme Magda Aelvoet, ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement. – *Le pouvoir fédéral prend en charge la coordination, ce qui suppose que les Communautés et Régions assurent un apport personnel. Or, chaque Communauté et chaque Région définit des priorités différentes. Le pouvoir fédéral, qui veille à la coordination, doit pouvoir s'appuyer sur des initiatives similaires des Communautés et Régions, ce qui n'est pas toujours le cas.*

inbreng die het federale niveau van dat gewest verwacht. Als coördinator moet de federale overheid immers kunnen bouwen op gelijktijdige prioriteiten in de gemeenschappen en de gewesten, en dat is niet altijd het geval.

Wat de timing betreft is het rapport dat door het redactiecomité wordt voorbereid, bijna klaar. Het is de bedoeling het deze maand nog voor te leggen aan een aantal spelers uit de samenleving zodat ze er nog kunnen op reageren. Medio februari verwachten wij de conclusies van de verschillende strategische groepen. Medio maart worden de werkzaamheden van het redactiecomité volledig afgerond en in april 2002 wordt een interministeriële conferentie milieu-gezondheid georganiseerd. Daar zal worden beslist welke acties we zullen ondernemen. De raadpleging van het publiek is daarbij een zeer belangrijk punt. Als de interministeriële conferentie die raadpleging eind april voorbereidt, kan ze ten vroegste in juni van start gaan. Hopelijk kan in juni worden vastgesteld hoe het publiek wordt geraadpleegd. Juli en augustus zijn op dat gebied verloren maanden; de raadpleging zal dus pas in het najaar 2002 kunnen worden afgerond.

Toch is het de bedoeling in april een aantal adviezen en aanbevelingen te verstrekken die zo evident zijn dat we er niet omheen kunnen. Zodoende moeten we in de tweede helft van het komende jaar in staat zijn enkele operationele maatregelen voor te stellen.

Wat de werkzaamheden betreft, vestigt de heer Malcorps er terecht de aandacht op dat met name in de Vlaamse Gemeenschap het onderzoek gezondheid-leefmilieu een vrij ruim onderzoek is dat gedurende twee jaar is uitgevoerd. Daarmee heeft de Vlaamse Gemeenschap op dat gebied een voorsprong opgelopen ten opzichte van de andere gewesten en gemeenschappen. Het programma Sandrine, dat gesteund wordt door de Franse Gemeenschap, het Waalse Gewest, de Duitstalige Gemeenschap en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, heeft ook zijn merites, al is het meer geconcentreerd op *indoor pollution*.

Wat de werking in de toekomst betreft, heeft de heer Malcorps groot gelijk in zijn vraag te verwijzen naar recente publicaties en naar het Europese niveau. Wij hebben in dat verband immers initiatieven genomen die een ingrijpend belang kunnen hebben voor de toekomst.

Met name voor de voedselkwaliteit heeft België aan de alarmklok getrokken inzake de regelgeving voor dioxines en de controle daarop. Voor de PCB's hebben we een zeer goed resultaat kunnen boeken, ook op Europees niveau. Voor dioxines, en met name voor dioxines in vis, is er op Europees niveau echter een blokkering gekomen. Wij duwen daar verder aan de kar. Wij hebben zelf wel een koninklijk besluit dat de continuïteit van de Belgische acties op dat vlak garandeert. Op dit ogenblik onderhandelen we met de Europese Commissie om dat besluit niets in de weg te leggen. Het is nog niet zeker welk resultaat we zullen halen. Verder wordt jaar na jaar het consum-programma voortgezet. Dat wordt nu niet langer gefinancierd door overheidsgeld, maar wel door de betrokken veevoedersector. Daardoor zijn we in staat om via een uitgebreid monitoringprogramma op te treden, wanneer er problemen met voedselvervuiling zijn.

Voor de milieu-indicatoren hebben we op Europees niveau de ministers van Leefmilieu en Volksgezondheid zo ver

Quant au calendrier, le rapport préparé par le comité de rédaction est presque prêt. Il devrait être soumis avant la fin du mois à certains acteurs de la société qui pourront réagir. Les conclusions des différents groupes stratégiques sont attendues pour la mi-février. Les travaux du comité de rédaction seront clôturés à la mi-mars et une conférence interministérielle environnement-santé sera organisée en avril 2002. On y décidera des actions à entreprendre. La consultation du public est un élément important. Espérons que le mode de consultation puisse être fixé en juin mais la consultation ne pourra être réalisée qu'à l'automne.

Nous avons néanmoins l'intention de formuler certains avis et recommandations évidents en avril. Nous devons ainsi être en mesure de proposer quelques mesures opérationnelles dans la seconde moitié de l'année prochaine.

Quant aux travaux, M. Malcorps souligne à juste titre que, dans la Communauté flamande, l'étude santé-environnement est une étude assez vaste qui dure depuis deux ans. La Communauté a, à cet égard, pris une avance sur les autres Régions et Communautés. Le programme Sandrine, soutenu par la Communauté française, la Région wallonne, la Communauté germanophone et la Région de Bruxelles-Capitale, a lui aussi ses mérites mais se focalise davantage sur la pollution indoor.

Quant au fonctionnement futur, M. Malcorps a raison de renvoyer aux publications récentes et au niveau européen. Nous avons en effet pris, dans ce domaine, des initiatives pouvant avoir une importance capitale pour l'avenir.

En matière de qualité alimentaire, la Belgique a tiré la sonnette d'alarme pour la réglementation relative à la dioxine et son contrôle. Nous avons pu obtenir un très bon résultat au niveau européen en ce qui concerne les PCB. Pour les dioxines, en particulier dans le poisson, il y a cependant eu un blocage européen. Nous continuons à faire pression. Nous disposons même d'un arrêté royal qui garantit la continuité des actions belges dans ce domaine. Nous négocions en ce moment avec la Commission européenne en vue de ne pas entraver le bon fonctionnement de cet arrêté. Je ne sais pas encore quel résultat nous obtiendrons. Le programme de recherche sur la dioxine se poursuit d'année en année. Il n'est plus financé par de l'argent public mais par le secteur des aliments pour bétail. Un programme de contrôle nous permet d'intervenir lorsque surviennent des problèmes de pollution de la nourriture.

Pour les indicateurs environnementaux, nous sommes parvenus à convaincre les ministres européens de l'Environnement et de la Santé publique d'accepter le premier groupe de sept indicateurs, dont font partie l'environnement et la santé.

En matière de circulation automobile, il est exact qu'une étude récente montre une augmentation du nombre d'allergies. Tous les États membres de l'Union européenne sont confrontés à la nécessité de limiter le trafic automobile.

J'en viens à votre question légitime sur le personnel et les moyens. Au second semestre de cette année, la présidence a eu besoin de beaucoup de personnel. Un petit pays dispose en effet de moins de réserves. La situation budgétaire ne nous incite pas non plus à prendre de nouvelles initiatives à court terme. Nous avons demandé des moyens complémentaires au

gekregen de eerste groep van zeven milieu-indicatoren te aanvaarden. Milieu en gezondheid zijn daarin begrepen.

Inzake het autoverkeer is het juist dat een recente studie uitwijst dat het aantal allergieën toeneemt. We staan daar voor een zeer zware opgave. Alle EU-landen zitten met hetzelfde probleem hoe het autoverkeer te beperken. Het is moeilijk om daar resultaten te boeken.

Inzake de terechte vraag over personeel en middelen, wijs ik erop dat de tweede helft van dit jaar heel veel krachten voor het voorzitterschap heeft gevegd. Een klein land heeft daarvoor minder reserves. De budgettaire situatie is ook niet van aard om op korte termijn nieuwe initiatieven te kunnen nemen. Wij hadden bijkomende middelen gevraagd in de begroting 2002, maar in de onderhandelingen van oktober is dat niet gelukt. Wij hebben moeten besparen in plaats van nieuwe middelen te programmeren. Er worden nu gesprekken met de administratie gevoerd om te zien hoe met de bestaande middelen de zaken meer efficiënt kunnen worden aangepakt en hoe administratie en kabinet zich kunnen versterken. Dat zijn de enige realistische mogelijkheden. De rest zijn droombeelden waar niemand iets aan heeft.

De heer Johan Malcorps (AGALEV). – Ik ben verheugd dat de minister op federaal niveau nog een taak ziet voor de coördinatie van het milieu- en gezondheidsbeleid en dat er ook een concrete timing bestaat. Er zal volgend jaar effectief werk worden gemaakt van dit plan en er zal een openbare consultatie komen in het najaar van 2002. Ik betreur wel dat er onvoldoende politieke wil is om meer mensen en middelen in te zetten. Dat is een reden te meer om de krachten te bundelen met de gewesten en de gemeenschappen. Ik stel vast dat de Vlaamse Gemeenschap wel meer middelen voor onderzoek, beleid en mensen geeft. Ik hoop dat dit ook het geval is in andere gewesten en gemeenschappen. Misschien geraken we een eind op weg door al die krachten te bundelen.

– **Het incident is gesloten.**

Vraag om uitleg van mevrouw Martine Taelman aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over «Vietnamese adoptiekinderen die niet mogen vertrekken naar de Belgische adoptiefouders die hun werden toegewezen» (nr. 2-640)

De voorzitter. – Mevrouw Magda Aelvoet, minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu, antwoordt namens de heer Louis Michel, vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken.

Mevrouw Martine Taelman (VLD). – In het afgelopen jaar heb ik meermaals aan de minister vragen gesteld aangaande onaanvaardbare en menonwaardige problemen inzake adoptie en meer specifiek met betrekking tot Vietnam. Telkens heb ik erop gewezen dat de Raad van State tot tweemaal toe gesteld heeft dat het uitreiken van een getuigschrift van bekwaamheid en geschiktheid tot adopteren, behoort tot de bevoegdheid van de federale wetgever. Telkens kreeg ik te horen dat het Vietnam zelf was dat uitdrukkelijk een beginseltoestemming van de gemeenschapsparastatale

budget 2002, mais les négociations d'octobre ont échoué. Nous avons dû faire des économies au lieu de programmer de nouveaux moyens. Nous sommes actuellement en discussion avec l'administration pour déterminer comment faire mieux avec les moyens existants et comment le cabinet et l'administration peuvent se renforcer mutuellement. Ce sont les seules solutions réalistes. Le reste n'est qu'illusion.

M. Johan Malcorps (AGALEV). – *Je me réjouis que la ministre continue à attribuer une mission à la coordination des politiques environnementale et de santé et qu'il y ait un calendrier. Il va falloir mettre ce plan en œuvre l'année prochaine et une consultation populaire sera organisée en automne 2002. Je regrette cependant que la volonté politique d'engager plus de personnel et de moyens soit insuffisante. Raison de plus pour joindre nos forces à celles des Régions et des Communautés. Je constate que la Communauté flamande libère des moyens pour la recherche, les politiques et le personnel. J'espère que c'est le cas dans les autres Régions et Communautés. Peut-être atteindrons-nous nos objectifs en regroupant toutes ces forces.*

– **L'incident est clos.**

Demande d'explications de Mme Martine Taelman au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur «des enfants vietnamiens adoptés qui ne peuvent pas partir chez les parents adoptifs belges qui leur ont été attribués» (n° 2-640)

M. le président. – Mme Magda Aelvoet, ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement, répondra au nom de M. Louis Michel, vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères.

Mme Martine Taelman (VLD). – *À plusieurs reprises cette année, j'ai interrogé le ministre sur les pratiques inacceptables en matière d'adoption, et plus précisément à propos du Viêt-nam. J'ai rappelé que pour le Conseil d'État, la délivrance d'un certificat en vue d'une adoption relève de la compétence du législateur fédéral. Il m'a chaque fois été répondu que le Viêt-nam lui-même demandait expressément une autorisation de principe de Kind en Gezin et que l'adoption devait donc se faire par le biais du seul organisme d'adoption agréé par les autorités flamandes, Ray of Hope.*

Kind en Gezin vroeg, waardoor de adoptie telkens moest lopen langs de enige door de Vlaamse overheid erkende adoptieorganisatie Ray of Hope. De federale administratie beschouwt de procedure langs Kind en Gezin als *conditio sine qua non* voor het uitreiken van de vereiste documenten voor interlandelijke adoptie. Telkens als de minister die procedure verdedigde, heb ik dat betwist op basis van wettelijke bepalingen in binnen- en buitenland en op basis van alinea's uit bestaande briefwisseling. Nu een wetsontwerp over adoptie in behandeling is in de Kamer van Volksvertegenwoordigers, zal er hopelijk meer rechtszekerheid komen. Het verdrag van Den Haag bepaalt dat *the competent authorities of the contracting states shall act expeditiously in the process of adoption*, wat betekent dat de betrokken autoriteiten in het belang van het kind snel en vaardig moeten optreden in adoptiedossiers.

Ik durf te stellen dat België in dit opzicht faalt en dat er heel wat misloopt op de Belgische ambassades en administraties wat de controle op adoptie betreft, en meer bepaald in Vietnam.

Wat zien we vandaag? De administratie van Buitenlandse Zaken heeft eindelijk ondervonden dat er zaken niet volgens het boekje verlopen, in het bijzonder met de erkende organisatie Ray of Hope.

Onschuldige kinderen zijn daarvan het slachtoffer. Op dit ogenblik zijn er opnieuw acht Vietnamese kindjes die geen paspoort krijgen door de Belgische procedureslag. Op 17 september kwam voor acht ouderkoppels het fantastische nieuws dat er acht kindjes uit weeshuizen in de Vietnamese provincie Hung Yen werden toegewezen. In december zouden zij de kindjes mogen verwachten. Voor sommige gezinnen is er twee jaar verstreken sinds de aanvraag en ze zijn bijna drie miljoen frank armer. Ray of Hope, de adoptieorganisatie, had een schriftelijke bevestiging gekregen van Kind en Gezin dat de acht kinderen uit voornoemde provincie om humanitaire redenen naar België konden komen. De kinderen verblijven namelijk al maanden in een weeshuis dat overvol is. De dossiers verlopen volgens de regels van Kind en Gezin wat volgens de Belgische ambassade een vereiste is. Op 25 september besliste de administratie van Buitenlandse Zaken om de dossiers opnieuw te laten blokkeren omdat er een onderzoek zou zijn naar onregelmatigheden bij adoptie in de provincie Hung Yen. De administratie wil de onderzoeksresultaten van de Vietnamese autoriteiten afwachten, goed wetende dat dit maanden kan aanslepen. De dossiers van de ouders, waar zij veel tijd en geld hebben ingestoken, zijn te beginnen vanaf september echter maar zes maanden geldig. Veel belangrijker is dat de ouders hun hart en hun huis al geopend hebben voor de kindjes die met verloop van tijd zowel fysiek als psychisch moeilijkheden kunnen krijgen. Extra pijnlijk is de vaststelling dat de adoptie in eerste instantie werd toegestaan omwille van humanitaire redenen.

Alle betrokken organisaties schuiven de verantwoordelijkheid naar elkaar door en de ouders krijgen geen antwoord op hun vragen. De hele situatie is onaanvaardbaar. De argumenten wegen niet op tegen de belangen van kinderen in nood, kinderen met een naam, met eigen wensen en gevoelens.

Graag kreeg ik van de minister een antwoord op volgende

L'administration fédérale considère que la procédure via Kind en Gezin est une condition sine qua non pour la délivrance des documents exigés en vue de l'adoption. Chaque fois que le ministre a défendu cette procédure, je l'ai contestée, appuyée sur des dispositions légales. Maintenant qu'un projet de loi relatif à l'adoption est traité par la Chambre, j'espère qu'il y aura davantage de sécurité juridique. Le traité de La Haye prévoit que the competent authorities of the contracting states shall act expeditiously in the process of adoption, ce qui signifie que les autorités doivent traiter les dossiers d'adoption rapidement, dans l'intérêt de l'enfant.

J'ose dire que la Belgique n'est pas à la hauteur dans ce domaine et que beaucoup de choses fonctionnent mal dans les ambassades belges et plus particulièrement au Viêt-nam.

Que voyons-nous aujourd'hui ? L'administration des Affaires étrangères a enfin constaté que les choses ne se déroulent pas comme prévu, notamment en ce qui concerne l'organisation agréée Ray of Hope.

Des enfants innocents en sont les victimes. Actuellement, il y a à nouveau huit enfants vietnamiens qui ne reçoivent pas de passeport en raison de la procédure belge. Le 17 septembre, huit couples apprenaient la nouvelle fantastique que huit enfants d'orphelinats de la province vietnamienne de Hung Yen leur étaient attribués. Certains ménages avaient introduit leur demande il y a deux ans et ont dépensé près de trois millions de francs. Ray of Hope, l'organisme d'adoption, avait reçu une confirmation écrite de Kind en Gezin indiquant que pour des raisons humanitaires, huit enfants de cette province allaient arriver. Les enfants séjournent en effet déjà depuis des mois dans un orphelinat surpeuplé. Les dossiers suivent les règles de Kind en Gezin, comme l'exige l'ambassade. Le 25 septembre, l'administration des Affaires étrangères décide à nouveau de bloquer les dossiers parce qu'une enquête relative à des irrégularités en matière d'adoption dans la province de Hung Yen serait en cours. Elle attend les résultats de l'enquête vietnamienne tout en sachant très bien que cela peut durer des mois. Les dossiers des parents, qui y ont investi beaucoup de temps et d'argent, ne sont valables que six mois à partir de septembre. Les parents ont déjà ouvert leurs cœurs et leurs maisons aux enfants qui, le temps passant, peuvent être confrontés à des problèmes tant physiques que psychiques. Il est douloureux de constater que l'adoption avait tout d'abord été autorisée pour des raisons humanitaires.

Toutes les organisations concernées se rejettent la responsabilité et les parents ne reçoivent pas de réponses à leurs questions. Toute cette situation est inacceptable. Les arguments ne font pas le poids face aux intérêts d'enfants dans le besoin, des enfants qui ont un nom, des souhaits et des sentiments.

J'aimerais que le ministre réponde aux questions suivantes. Connaît-il les raisons exactes pour lesquelles enfants et parents ne peuvent être réunis ? Dans l'affirmative, font-elles le poids face aux intérêts des enfants et des ménages ?

Le ministre apportera-t-il une solution aux problèmes causés par les instances belges qui créent une situation inacceptable pour les parents et les enfants ?

Les dossiers de ces huit enfants vont-ils être traités

vragen.

1. Kent de minister de exacte reden waarom de kinderen niet met de ouders verenigd kunnen worden? Indien ja, wegen de redenen daarvoor op tegen de belangen van de gezinnen en de kinderen?

2. Zal de minister een oplossing uitwerken voor de problemen die door de Belgische instanties zelf zijn veroorzaakt waardoor de overheid ten opzichte van ouders en kinderen op ontoelaatbare wijze in gebreke blijft?

3. Zullen de dossiers van de acht kinderen worden losgekoppeld van de bredere problematiek van Vietnamese adopties? Zal geval per geval onderzocht worden of de kinderen met hun ouders verenigd kunnen worden? Zal de minister de ouders inlichten als de kinderen niet mogen overkomen en niet in het ongewisse laten?

Mevrouw Magda Aelvoet, minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu. – Het departement Buitenlandse Zaken heeft geweigerd de dossiers over te zenden aan de Vietnamese provinciale overheid van Hung Yen, waartegen een onderzoek liep, dat was ingesteld door het federale ministerie van Justitie in Hanoi. Er waren immers aanwijzingen dat de provinciale overheid in het verleden adoptiedossiers op onwettelijke wijze behandelde. Die weigering bleef gelden zolang het onderzoek niet was afgerond en de resultaten bekend.

Op 27 november 2001 kreeg onze ambassade in Hanoi een verbaal verslag van het Vietnamese federale ministerie van Justitie waarin werd meegedeeld dat het onderzoek was afgerond. Het blijkt dat er in het verleden inderdaad fouten werden gemaakt, maar dat het om individuele gevallen ging en dat de nodige maatregelen zijn getroffen om een herhaling ervan te vermijden. Aan Kind en Gezin werd meegedeeld dat er niet langer bezwaar bestond tegen de verzending van de dossiers. De acht dossiers vertrokken met de diplomatieke valies van 7 december naar Hanoi en werden aan de bevoegde overheden overhandigd.

De diensten van de minister van Buitenlandse Zaken hebben de kandidaat-adoptanten op 27 september ingelicht over het standpunt van het departement, dat de dossiers op 26 september had ontvangen. Ze werden steeds op de hoogte gehouden van de evolutie en een vertegenwoordiger van de kandidaat-adoptanten werd op 17 oktober ontvangen. Het gaat dan ook niet aan te zeggen dat de betrokkenen “in het ongewisse werden gelaten”. De rechtstreekse communicatie met de acht families werd wel verbroken op het ogenblik dat ze de minister dagvaardden, namelijk op 2 november. Sindsdien verliepen de contacten via de advocaat van zijn departement.

Minister Michel verzet zich ten eerste tegen de steeds weer opduikende insinuaties dat de federale overheid interlandelijke adoptie zou bemoeilijken. Integendeel, zijn administratie heeft steeds het belang van de heel jonge kinderen willen respecteren. De administratie moet optreden als minstens het vermoeden van kinderhandel bestaat, bijvoorbeeld omdat er geen garanties bestaan dat de lokale overheden correct handelen. Het bevalt natuurlijk niet iedereen dat het nu niet meer mogelijk is dat eender wie op eender welke wijze gelijk welk kind kan adopteren, zeker niet de nogal wazige tussenpersonen wier hoofdbekommernis

indépendamment du problème général des adoptions vietnamiennes ? Examinera-t-on au cas par cas si ces enfants peuvent rejoindre leurs parents ? Si les enfants ne peuvent venir, le ministre va-t-il prévenir les parents et ne pas les laisser dans l'incertitude ?

Mme Magda Aelvoet, ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement. – Le département des Affaires étrangères a refusé de transmettre les dossiers aux autorités provinciales vietnamiennes de Hung Yen qui faisaient l'objet d'une enquête introduite par le ministère fédéral de la Justice de Hanoi. Il existait, en effet, des indices montrant que dans le passé, ces autorités avaient traité des dossiers d'adoption de façon illégale. Ce refus a été maintenu tant que l'enquête n'était pas terminée et que ses résultats n'étaient pas connus. Le 27 novembre, notre ambassade à Hanoi a reçu un compte rendu verbal du ministère fédéral vietnamien de la Justice l'informant que l'enquête était close. Il est apparu que des erreurs avaient bien été commises dans le passé mais qu'elles avaient un caractère individuel et que les mesures nécessaires avaient été prises pour éviter la répétition de telles situations. Compte tenu de ces éléments, Kind en Gezin a été informé qu'il n'y avait plus d'objection à la transmission des dossiers. Le 7 décembre, les huit dossiers ont été envoyés par la valise diplomatique à Hanoi et ont été transmis aux autorités compétentes.

Dès le 27 septembre, les candidats à l'adoption ont été informés par mes services de la position du département, lequel avait reçu les dossiers le 26 septembre. Ils ont toujours été tenus au courant de l'évolution des dossiers et leur représentant a été reçu le 17 octobre. Il n'est donc pas exact qu'elles ont été laissées dans l'incertitude. Ce qui est vrai, c'est que la communication directe avec les huit familles a été interrompue lorsqu'elles ont assigné le ministre en justice le 2 novembre. À partir de ce moment, l'information est passée et passe encore par l'avocat de mon département ;

Le ministre Michel n'admet pas les insinuations persistantes selon lesquelles les autorités fédérales mettraient des obstacles à l'adoption d'enfants étrangers. Bien au contraire, son administration a toujours eu le souci de respecter l'intérêt des très jeunes enfants. Elle se doit d'agir dès qu'il y a soupçon d'une éventuelle traite d'enfants, par exemple en l'absence de garanties concernant l'honnêteté des autorités locales. Il n'est plus possible, désormais, que n'importe qui adopte n'importe quel enfant par n'importe quel moyen. Cela déplaît certainement aux intermédiaires douteux dont les préoccupations sont principalement pécuniaires.

M. Michel s'interroge sur les intentions de ceux qui continuent à critiquer le fonctionnement de nos postes

hoofdzakelijk financieel is.

Minister Michel heeft vragen over de bedoelingen van degenen die steeds weer kritiek hebben op de werking van onze diplomatieke en consulaire posten sinds die de interlandelijke adoptie van nabij volgen. Die posten doen immers niet meer dan artikel 1 van de Haagse Conventie van 29 mei 1993 inzake interlandelijke adoptie naleven, namelijk “de nodige garanties verschaffen dat de interlandelijke adopties in het belang van het kind verlopen, met respect van de fundamentele rechten die het internationaal recht in hoofde van dat kind erkent en in samenwerking met de vreemde overheden, het nodige doen om deze rechten te garanderen en voorkomen dat de kinderen het slachtoffer worden van ontvoering, verkoop of handel”.

Zowel in het Belgische als in het internationale recht heeft het belang van de kinderen voorrang op een vermeend belang van kandidaat-adoptanten.

De dossiers zullen dus worden gedeblokkeerd vermits alle mededelingen die op 7 december werden verstrekt gunstig zijn.

Mevrouw Martine Taelman (VLD). – Ik ben blij dat de dossiers worden gedeblokkeerd.

De Belgische overheid heeft slechts na lang aandringen willen inzien dat er problemen zijn. Ik hoop nu dat ze snel op de bal blijft spelen en dat eventuele misbruiken worden onderzocht. Daarbij moet steeds uitgegaan worden van het belang van het kind. Het is niet omdat men met een erkende organisatie werkt, dat er geen problemen kunnen zijn.

– **Het incident is gesloten.**

Vraag om uitleg van mevrouw Sabine de Bethune aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over « de rapportering aan het Comité van de Conventie over de eliminatie van alle vormen van discriminatie ten aanzien van vrouwen » (nr. 2-627)

De voorzitter. – Mevrouw Magda Aelvoet, minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu, antwoordt namens de heer Louis Michel, vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken.

Mevrouw Sabine de Bethune (CD&V). – Ik heb vernomen dat het derde en het vierde rapport van België over de maatregelen genomen ter uitvoering van de Conventie over de eliminatie van alle vormen van discriminatie ten aanzien van vrouwen, de CEDAW, van 14 januari tot 1 februari 2002 aan een vooronderzoek worden onderworpen door het Comité van de Verenigde Naties voor de opvolging van de CEDAW.

Graag had ik het volgende vernomen.

1. Wat zijn de pluspunten van deze rapporten?
2. Wat zijn de knelpunten van deze rapporten?
3. Kunnen deze rapporten aan het Parlement worden voorgelegd? De minister had immers beloofd de VN-rapporten over de opvolging van de VN-conventies eerst aan

diplomatiques et consulaires depuis que ceux-ci suivent de près l'adoption à l'étranger. Ces postes se bornent pourtant, comme prévu par l'article 1er de la Convention de La Haye du 29.05.1993 concernant l'adoption à l'étranger, à fournir les garanties nécessaires pour que les adoptions à l'étranger se fassent dans l'intérêt de l'enfant, dans le respect de ses droits fondamentaux reconnus par le droit international, et à faire le nécessaire, en collaboration avec les autorités étrangères, pour que ces droits soient garantis et pour éviter que les enfants soient victimes d'enlèvement, de vente ou de trafic. Tant pour le droit belge que pour le droit international, l'intérêt de l'enfant prime l'intérêt supposé des candidats à l'adoption.

Les dossiers sont donc actuellement en voie d'être débloqués.

Mme Martine Taelman. – *Je m'en réjouis.*

Il a fallu insister auprès des autorités belges pour qu'elles admettent qu'il y a des problèmes. J'espère que désormais, elles seront attentives à d'éventuels abus. Il convient, dans tous les cas, de se soucier de l'intérêt de l'enfant. Le fait de travailler avec des organisations reconnues ne supprime pas forcément tous les problèmes.

– **L'incident est clos.**

Demande d'explications de Mme Sabine de Bethune au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur « les rapports concernant la Convention sur l'élimination de toutes les formes de discriminations à l'égard des femmes » (n° 2-627)

M. le président. – Mme Magda Aelvoet, ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement, répondra au nom de M. Louis Michel, vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères.

Mme Sabine de Bethune (CD&V). – *J'ai appris que les troisième et quatrième rapports de la Belgique relatifs aux mesures prises en application de la Convention sur l'élimination de toutes les formes de discriminations à l'égard des femmes, la CEDAW, feront l'objet d'un examen préliminaire par le Comité des Nations unies pour le suivi de la CEDAW du 14 janvier au 1er février 2002.*

Quelles sont les conclusions positives de ces rapports ? Quels problèmes relèvent-ils ? Peuvent-ils être soumis au parlement ? Le ministre avait en effet promis de soumettre les rapports des Nations unies sur le suivi des conventions de Nations unies en premier lieu à la commission compétente.

de bevoegde commissie voor te leggen.

Mevrouw Magda Aelvoet, minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu. – Het gecombineerde derde en vierde rapport van België over de maatregelen genomen tot uitvoering van de Conventie over de" eliminatie van alle vormen van discriminatie ten aanzien van vrouwen zal officieel besproken worden tijdens de 27ste zitting van het CEDAW-comité, in New York, van 3 tot 21 juni 2002 en zal aan een vooronderzoek onderworpen worden. Een werkgroep van het Comité zal in februari 2002 samenkomen om een vragenlijst op te stellen. Die zal worden bezorgd aan België, dat tegen april 2002 een schriftelijk antwoord moet geven. De rapporten die België indient ter uitvoering van de CEDAW-conventie worden samengesteld door het ministerie van Tewerkstelling en arbeid en het Gelijke Kansenbeleid, in coördinatie met alle entiteiten die in ons land voor deze materie bevoegd zijn.

Het rapport behandelt de periode 1989-1997 en toont aan dat België zich bewust is van de doelstellingen die het dient te bereiken inzake de gelijke kansen voor mannen en vrouwen. Positief is dat België tal van initiatieven genomen heeft op wetgevend, juridisch en uitvoerend gebied, die een waarborg moeten bieden voor gelijkheid tussen mannen en vrouwen. De wetgeving van de verschillende overheden, federaal, gemeenschappen en gewesten, werd aangepast aan de internationale instrumenten die ons land heeft bekrachtigd. Ook werden binnen deze overheden nieuwe politieke en administratieve structuren opgezet om de beleidslijnen inzake gelijke kansen uit te werken, zodat elke overheid haar eigen klemtoon kan leggen bij de invulling van dit beleid.

Wij hebben vastgesteld dat zelfs volmaakte wetten en reglementen niet volstaan om ook een daadwerkelijke volledige gelijkheid te verwezenlijken. Een van de belangrijkste knelpunten blijft nog steeds de vooroordelen die bestaan omtrent de rollen van mannen en vrouwen in de maatschappij. De strijd tegen de stereotypen komt neer op een wijziging van mentaliteit, wat slechts op lange termijn kan gebeuren door herhaalde acties en organisatie van sensibiliseringscampagnes. Een ander knelpunt is de nog ongelijke deelname van vrouwen en mannen aan de verschillende besluitvormingsprocessen.

De rapporten die België voorlegt aan het CEDAW-comité zijn publiek en kunnen geraadpleegd worden op de website van de Verenigde Naties:
www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/cedaw27/bel3-4.pdf

Mevrouw Sabine de Bethune (CD&V). – Ik dank de minister voor haar antwoord. Van het rapport van 1997 hebben we al geruime tijd een kopie, reden waarom ik dacht dat het over een nieuw rapport ging.

Ik ben het ermee eens de werkzaamheden van de werkgroep in februari af te wachten om dan in commissie met de bevoegde minister van gedachten te wisselen.

– **Het incident is gesloten.**

De voorzitter. – We zetten onze werkzaamheden voort vanmiddag om 15 uur.

(De vergadering wordt gesloten om 10.45 uur.)

Mme Magda Aelvoet, ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement. – Les troisième et quatrième rapports combinés de la Belgique sur les mesures prises en application de la Convention sur l'élimination de toutes les formes de discrimination à l'encontre des femmes seront examinés officiellement lors de la 27ème session du Comité CEDAW, à New York, du 3 au 21 juin 2002, et feront l'objet d'un examen préliminaire. Un groupe de travail du Comité se réunira en février 2002 afin d'établir un questionnaire qui sera transmis à la Belgique et auquel une réponse écrite est attendue pour le mois d'avril 2002. Les rapports que soumet la Belgique en application de la Convention CEDAW sont préparés par le ministère de l'Emploi et du Travail et de l'Égalité des Chances, en coordination avec toutes les entités qui, dans notre pays, sont compétentes en la matière.

Le rapport couvre la période 1989-1997 et montre que la Belgique est consciente des objectifs à réaliser en matière d'égalité des chances pour les femmes et les hommes. Parmi les points positifs figure le fait que la Belgique a pris dans les domaines législatif, juridique et exécutif un grand nombre d'initiatives qui doivent garantir l'égalité des hommes et des femmes. Les législations des différentes autorités (le fédéral, les Communautés et les Régions) ont été adaptées aux instruments internationaux que notre pays a ratifiés. En outre, de nouvelles structures politiques et administratives pour la mise en œuvre des politiques en matière d'égalité des chances ont été créées au sein de chacune de ces entités, de façon à ce que chaque autorité puisse mettre ses propres accents sur ces politiques.

Nous avons constaté que même des lois et des règlements parfaits ne suffisent pas pour réaliser une égalité complète et véritable. Les préjugés sur les rôles des hommes et des femmes dans la société continuent à constituer un des obstacles majeurs à l'égalité. La lutte contre les stéréotypes implique un changement des mentalités, ce qui ne pourra être réalisé qu'à long terme grâce à des actions répétées et l'organisation de campagnes de sensibilisation. Un autre obstacle à l'égalité complète et véritable est la participation inégale des femmes et des hommes aux différents processus de prise de décision.

Les rapports que la Belgique soumet au Comité CEDAW sont publics et peuvent être consultés sur le site des Nations unies :
www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/cedaw27/bel3-4.pdf

Mme Sabine de Bethune (CD&V). – Je remercie la ministre de sa réponse. Je croyais qu'il s'agissait d'un nouveau rapport étant donné que nous disposons depuis un certain temps déjà du rapport de 1997.

Effectivement, il vaut mieux attendre les travaux du groupe de travail, en février, et procéder ensuite à un échange de vues en commission avec le ministre compétent.

– **L'incident est clos.**

M. le président. – Nous poursuivrons nos travaux cet après-midi à 15 h.

(La séance est levée à 10 h 45.)

